

„A Hidden Life“ – hollywoodsky film o svätcovi, ktorý odmietol slúžiť nacistom aj za cenu vlastného života

Matej Gavlák

5. februára 2021 ✚ Spoločnosť ✚ Recenzie

https://www.lacomarcadepuertollano.com/diario/fotos/2020_02_06/2020_02_06_No_04——.jpg

A Hidden Life (2019) rozpráva príbeh blahoslaveného Franza Jägerstättera, Rakúšana, ktorý musel počas 2. svetovej vojny povinne narukovať do nemeckej armády (Rakúska republika bola v roku 1938 pripojená k nacistickej Veľkonemeckej ríši). Jägerstätter však ako oddaný katolík odmietol prisahať vernosť „antikristovi Hitlerovi“ a preto bol v roku 1943 vojenským súdom odsúdený na trest smrti a následne popravený.

Film bol nakrútený režisérom Terrenceom Malickom a jednoznačne na ňom vidieť režisérov osobitý rukopis. Malick je totiž veľmi svojský človek. V Hollywoode sa vo všeobecnosti považuje za režiséra, ktorý, keď už sa do niečoho pustí, vzíde z toho poeticky nádherné, no duševne neraz náročné a ťažko stráviteľné dielo. Malick je prirovnávaný k renesančnému maliarovi, ktorý na svojom veľkom obraze zachytáva desiatky postáv a každá z nich práve zažíva osobitú a azda aj veľmi intímnu skúsenosť. Celá táto mozaika skladajúca sa z desiatky príbehov je pritom sama o sebe jedným veľkým príbehom s niekedy viac, inokedy menej zjavnou súvislosťou.

Takýto bol napríklad Malickov trojhodinový vojnový epos *Tenká červená čiara* (1998), ktorý zachytáva osudy amerických vojakov bojujúcich počas 2. svetovej vojny proti japonskej armáde na malom ostrovčeku s názvom Guadalcanal. Každý muž tu má svoj vlastný osud – zväčša tragický – no tieto jednotlivé osudy spolu tvoria príbeh náročného vojenského ťaženia. Nikto tu nie je hrdina, nikto tu nie je antagonista. Sú tu len chlapi, ktorí sa ocitli na ostrove, ktorého názov nevedia ani vysloviť a ktorí sa chcú živi a zdraví vrátiť späť domov. Práve v *Tenkej červenej čiare* sa po prvýkrát skutočne zaskvel herec menom James Caviezel – budúci predstaviteľ Ježiša Krista v Gibsonovom *Umučení*.

Iné Malickovo dielo z menej dávnej minulosti s názvom *Strom života* je točené odlišnou, jemne experimentálnou formou a snaží sa o akési poetické prepojenie človeka a prírody s ich Stvoriteľom.

La vie d'un saint

A Hidden Life je film už na prvý pohľad ľahko rozpoznateľný ako Malickovo dielo. Je tu síce len jedna hlavná postava – farmár Franz Jägerstätter – no typické je tu Malickovo očarenie prírodou. Filmom sa neustále tiahnu dlhé zábery ostré ako fotka na rakúske malebné kopce, lenivo si vykračujúce hospodárske zvieratá, políčka zasadených zemiakov, či sady kvitnúcich jabloní. Je to skrátka svet, ktorý by si zamiloval aj taký František z Assisi. Franz si žije spolu so svojou manželkou, deťmi a matkou na nevelkej farme odstrihnutej od modernej civilizácie a vzdialenej ešte aj od poslednej horskej dediny. V skromne, no útulne zariadenom príbytku akosi vyčnievajú visiace kríže a sväté obrázky. Tri malé dcéry občas zvyknú vystrájať, no ich detské hlásky zvlášťne zapadajú do zvukov kráv a hydiny, prelievajúceho sa mlieka, krájania syra, či pečúceho sa chleba.

No príde vojna.

Jägerstätter sa ešte zúčastní povinného vojenského výcviku v neďalekých kasárňach, no podobne ako iní farmári a otcovia rodín, aj on dúfa, že sa vyslaniu do skutočnej vojny vyhne. Postupne si začína uvedomovať, že jeho krajina vedie útočnú – nespravodlivú – vojnu. Miestnemu farárovi hovorí: *„Otče, ak ma povolajú, nemôžem ísť slúžiť. Zabíjame nevinných ľudí, plienime cudzie krajiny, vykorisťujeme slabých... Kňazi nazývajú vojakov, čo toto robia, hrdinami, doslova svätcami. Ale možno sú hrdinovia tí druhí, tí, čo bránia svoje domovy proti útočníkom.“*

Po víťazstve nad Francúzskom sa zdá, že vojna už čoskoro skončí a Franz sa teda vyhne rukovaniu do „Hitlerovho vojska.“ Namiesto vytúženého konca však prichádza veľká invázia do Ruska.

Cesta martýra

Ďalším aspektom typickým pre Terencea Malicka sú dlhé pomalé sekvencie, kedy sa zdanlivo nič nedeje, no kdesi pod povrchom to vri. Presne takouto je sekvencia, kedy Franz čaká na to, či mu príde alebo nepríde povolávací rozkaz, pričom už je definitívne rozhodnutý, že Hitlerovi vernosť prisahať nebude, pretože mu to katolícka viera a vlastné svedomie nedovoľujú. Táto sekvencia je drasticky dlhá a divák tu spolu s protagonistami prežíva nekonečné muky čakania a vnútorného trápenia. Najhorším trýznením je tu každodenný zvuk zvončeka na poštárovom bicykli.

Film tiež ukazuje ďalšie prekážky, ktorým musel čeliť tento martýr a jeho rodina na svojej ceste za „vencom spravodlivosti.“ Trýzeň Franzových najbližších je zvlášť veľká. Podivné je správanie dedinčanov, ktorí Franza vysmieávajú a odsudzujú (*„My musíme brániť Vaterland! Nemôžeš sa len tak otočiť chrbtom svojej rase a svojej krvi... Obesia ťa a kto bude potom živiť tvoju rodinu?!“*), jeho deti odháňajú, manželke robia naschvály a to dokonca aj v čase, keď už jej manžel sedí vo väzení a reálne mu hrozí trest smrti.

Za zmienku stojí aj postoj Cirkvi. Franz dostáva audienciu u miestneho biskupa, ktorému sa zveruje so svojim plánom. *„Ak naši vodcovia nie sú dobrí, ak sú zlí, čo má človek robiť? Chceme si zachrániť život, no nie lžami,“* hovorí farmár. Namiesto očakávanej podpory ho však biskup zahriakne slovami: *„máš povinnosť voči vlasti. To ti vraví Cirkev... Každý nech sa poddá vyššej moci, ako nám hovorí sv. Pavol.“* Film sa tu však snaží byť k miestnym cirkevným predstaviteľom čo najspravodlivejší a tak ústami Franzovho známeho vysvetľuje, že Katolícka cirkev v ríši má nôž na krku: ak zostane ticho, úrady ju nechajú na pokoji; ak sa však proti nacistickej vláde bude stavať, ponesie si dôsledky: *„biskup dúfa, že režim bude k Cirkvi tolerantnejší... Už teraz posielajú kňazov do koncentračných*

táborov.“

Napriek tomu ide o mimoriadne zaujímavú analógiu aj s dnešnou situáciou, kedy sa opäť zdá, že Cirkev vykazuje voči štátu možno až moc servilné správanie, čo opäť raz môže byť viac na škodu ako na úžitok.

Byť, či nebyť?

Tlak na Franza je vo väzení čoraz väčší. Fyzické a psychické násilie je na ňom páchané každý deň. Nakoniec dostane ponuku – nebude bojovať, nepôjde do prvej línie, nebude strieľať po nikom a nikto nebude strieľať po ňom. Dajú ho ku zdravotníkom, bude ošetrovať ranených vojakov, pomáhať im. Stačí, keď len povie tie symbolické slová prísahy, *„ktoré aj tak nikto neberie vážne.“*

Franz Jägerstätter odmietne.

Azda je to ťažko pochopiteľné rozhodnutie. Natíska sa tu však zaujímavé porovnanie: podobnej „ponuke“ čelil aj jezuita otec Rodrigues v ďalšom filme inšpirovanom skutočnými udalosťami (z Japonska 17. storočia) s názvom *Silence*. Kňaz mal šliapnúť na obrázok Pána Ježiša, čím by sa symbolicky zriekol viery, *„aby tak zachránil život sebe aj svojim nasledovníkom.“* Otec Rodrigues poslušchol; a zo symbolického gesta sa stal celoživotný prísne kontrolovaný záväzok a postupná degradácia kresťanstva v Japonsku.

Franz Jägerstätter bol v roku 2007 vyhlásený za blahoslaveného a možno príde deň, kedy bude vyhlásený aj za svätca. Postavu, ktorou bol inšpirovaný otec Rodrigues, dodnes považujú za odpadlíka.

Pri príležitosti vyhlásenia Franzovho blahoslavenstva vytlieskala jeho ženu a deti celá viedenská katedrála. Je v tom zvláštny paradox: veď presne týchto ľudí ich najbližší susedia za to isté (Franzovo vzopretie sa moci) kedysi oplúvali.

Blahoslavený Franz Jägerstätter má sviatok 21. mája.

A Hidden Life si možno online zakúpiť na Youtube cez službu „Filmy a relácie. Film tam obsahuje aj slovenské titulky. Link na ukážku (trailer):

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/a-hidden-life-hollywoodsky-film-o-svatcovi-ktory-odmietol-sluzit-nacistom-aj-za-cenu-vlastneho-zivota/>